

Zuidoost Friesland in beweging!

Kadernota Sport en Bewegen 2009-2015

Weststellingwerf

Opsterland

Ooststellingwerf

Februari 2009

1	Algemeen	2
1.1	Inleiding.....	2
1.2	Waarom deze nota?	2
1.3	Bestaand beleid	2
1.4	Samenwerking	3
1.5	Aanpak en Inspraak.....	3
1.6	Missie	4
2	Visie op sport.....	6
2.1	Visie	6
2.2	Sport in de samenleving	6
2.3	De sportorganisatie in 2015.....	7
2.4	De sportaccommodatie in 2015	8
2.5	De rol van de gemeente	8
3	Kansen voor de sport	9
3.1	Algemeen.....	9
3.2	Sport en bewegen.....	9
3.3	Onderwijs en gezondheid	9
3.4	Brede school ontwikkeling	10
3.5	Impuls brede scholen, sport en cultuur	10
3.6	Nationaal Actieplan Sport en bewegen	10
3.7	Analyse Zuidoost Friesland	11
4	Beleid	13
4.1	Uitgangspunten	13
4.2	Inspelen op veranderend sportgedrag.....	13
4.3	Het behouden en versterken van de functie van sportverenigingen	13
4.4	Gericht stimuleren van de sportdeelname	13
4.5	Structureren van communicatie, overleg en samenwerking.....	14
4.6	Zorgdragen voor een eigentijds voorzieningenaanbod	14
5	Beleidsdoelstellingen	15
6	Bijlagen	17
6.1	Landelijke trends.....	17
6.1.1	Maatschappelijke ontwikkelingen.....	17
6.1.2	Ontwikkelingen in het sportbeleid	17
6.1.3	Sportdeelname.....	17
6.1.4	Sportinfrastructuur	18
6.1.5	Sport en tijd.....	18
6.1.6	Sport, bewegen en gezondheid.....	18
6.1.7	Sport en onderwijs.....	19
6.1.8	Samenwerking school en sport	19
6.2	Lokale trends	20
6.2.1	Inleiding.....	20
6.2.2	Samenwerking.....	20
6.2.3	Huidige situatie	20
6.2.4	BSI.....	21
6.2.5	BOS	21
6.2.6	Overgewicht.....	21
6.2.7	DESTEP.....	22
6.2.8	GRAS	27
6.2.9	Conclusie	29
6.3	SWOT-analyse.....	31

1 Algemeen

1.1 Inleiding

Individueel of in groepsverband, actief of als supporter of als vrijwilliger. Nieuwe ontwikkelingen in de maatschappij en in de sport maken het belangrijk stil te staan bij de rol van sport en bewegen in het algemeen. Sportbeleid staat niet op zich, maar maakt integraal onderdeel uit van het brede gemeentelijke welzijns- en gezondheidsbeleid. Sport- en beweegbeleid moeten aansluiten bij huidige en toekomstige behoeften. In onze ogen past daarbij een actueel sport- en beweegbeleid. Veel mensen, jong en oud, sporten. beweegbeleid waar de inwoners zich in herkennen.

In Zuidoost Friesland leeft de sport en bruist het verenigingsleven. Ten opzichte van de landelijke cijfers en tendensen is met name het sociale bindingsaspect van de sport in Zuidoost Friesland een krachtig element. Familiesporten, zoals korfbal leven volop, verenigingen hebben voldoende kader. Al blijft het werven, het behouden en scholen van vrijwilligers en kader (bestuurders en trainers) altijd een punt van aandacht.

Kortom het gaat goed met de sport in Zuidoost Friesland. Dat willen we Graag zo houden! Door kennis te nemen van trends en de vraag van onze inwoners en verenigingen willen wij bereiken dat de positieve effecten van sport en bewegen ook voor nabije toekomst gegarandeerd blijven.

1.2 Waarom deze nota?

Wat maakt vandaag de dag een integrale kadernota sport en bewegen 2009-2015 noodzakelijk? Kortweg gaat het dan om het volgende: het explicieter maken van (bestaand) beleid in een samenhangend document waarbij oog is voor de veranderende rol van sport en de wereld om ons heen. Met deze kadernota willen de gemeenten in Friesland het sport- en beweegbeleid herijken en etaleren met als basisgedachte

“Zuidoost Friesland in beweging”

Deze sport- en beweegnota is gezamenlijk opgesteld door drie gemeenten, namelijk Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf. In het vervolg van deze kadernota zullen de drie gemeenten aangeduid worden met Zuidoost Friesland. Met ons gezamenlijk sport- en beweegbeleid willen wij de komende jaren een goede balans vinden tussen sport als doel en sport als middel voor het bevorderen van een gezonde levensstijl.

Op verschillende beleidsterreinen wordt al samengewerkt in Zuidoost Friesland. Dit geldt ook voor de sport. Er wordt naar gestreefd deze samenwerking te intensiveren, vandaar deze gezamenlijke kadernota sport en bewegen.

1.3 Bestaand beleid

Het sport- en beweegbeleid in Zuidoost Friesland richt zich van oudsher op verschillende onderdelen, namelijk het behoud en onderhoud van accommodaties, subsidie- en tarievenbeleid en specifieke impulsen voor sportstimulering. De huidige sportnota's zijn sterk verouderd en actualisatie is noodzakelijk.

Deze nota zal zich vooral richten op de grote lijnen; wat willen we bereiken, welke middelen staan ons daarbij ter beschikking, wat doen we samen en wat zal individueel invulling krijgen. In het laatste geval moet u bijvoorbeeld denken aan het accommodatiebeleid, immers niet iedere gemeente heeft bijvoorbeeld exploitatie en beheer van gemeentelijke sporthallen bij derden neergelegd.

1.4 Samenwerking

De drie gemeenten in Zuidoost Friesland kenmerken zich door een uitgestrekt platteland met vele kleine kernen. Op het gebied van sportbeoefening zijn veel gemeenschappelijke kenmerken. Uit de inspraakavonden is naar voren gekomen dat samenwerken door de drie gemeenten een toegevoegde waarde heeft en zelfs nog meer invulling zou kunnen krijgen. Het bekende gezegde “één + één + één = vier” is hierop van toepassing.

De toegevoegde waarde van samenwerking zit in de volgende aspecten:

- Door de samenwerking kan Zuidoost Friesland zich beter profileren als “sportregio”. Dit geeft meer mogelijkheden bij het werven van externe subsidies bij het rijk en de provincie;
- Bundeling van kennis geeft kracht. Door het formuleren en ontwikkelen van een gezamenlijk sportbeleid profiteren de drie gemeenten van elkaars kennis en ervaring;
- Er ontstaan meer samenhang en afstemming op het gebied van sport en bewegen (activiteiten niveau);
- Het voorkomt concurrerende ontwikkelingen, denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van voorzieningen in naast elkaar gelegen dorpen in verschillende gemeenten;
- De belangen van sportverenigingen lopen over de gemeentegrenzen heen. Door samenwerking ontstaat op den duur gelijke behandeling sportverenigingen;
- Uitwisseling van kennis leidt tot versterking van het sportbeleid en wordt ingezet om de kwaliteit van de sportbeleving te stimuleren;
- Door ontwikkelen van een gemeenschappelijk beleid ontstaat betere afstemming van het gebruik van de accommodaties in de verschillende gemeenten.

Een tweetal voorbeelden hoe door samenwerking van elkaars kennis en ervaring gebruik kan worden gemaakt:

- De gemeenten Ooststellingwerf en Opsterland hebben een samenwerkingsproject op het gebied van de Breedtesport impuls. De gemeente Weststellingwerf kan hierbij aansluiten.
- De gemeente Ooststellingwerf heeft een (concept) nota Integraal Accommodatiebeleid en heeft exploitatie en beheer gedeeltelijk geprivatiseerd. De andere gemeenten kunnen de opgedane kennis en ervaring benutten.

Samen met individuele accenten

Een gezamenlijke sportvisie, vastgelegd in deze kadernota, leidt niet automatisch tot een gezamenlijke uitvoering van het sportbeleid. Er zijn een drietal thema's die niet gezamenlijk worden uitgevoerd. Dit zijn accommodatie, subsidie- en het tarievenbeleid.

Deze kadernota beperkt zich tot een gezamenlijke visie op breedtesport en bewegen en vormt de basis voor de toekomstige verdere intensivering van de samenwerking.

Het motto is:

Samen waar het samen kan, verschillen worden gerespecteerd

Door samenwerking, afstemming etc. zal het effect zijn, dat ook op het terrein van uitvoering de sport in Zuidoost Friesland naar elkaar toegroeit. Het uiteindelijke doel is wel om tot een verdere uitwerking van het gezamenlijk sportbeleid te komen.

1.5 Aanpak en Inspraak

Samenwerking en vernieuwing op het gebied van sport en bewegen komt niet tot stand achter het bureau van een (beleids-)ambtenaar. Actieve inzet van de sportwereld en inwoners is een pré.

Daarom is bij het opstellen van deze nota veel aandacht besteed aan het uitwisselen van ervaringen en ideeën met het sportveld (bijvoorbeeld Sport Fryslân) en zijn daarnaast diverse discussieavonden geweest in de betrokken gemeenten. Ook de uitvoering willen wij gezamenlijk met de verenigingen en andere maatschappelijke organisaties doen.

In oktober 2008 hebben een drietal inspraakavonden plaatsgevonden met de sportverenigingen. Tijdens deze avonden hebben de verenigingen aangegeven waar knelpunten worden ervaren en waarvoor zij graag aandacht zien.

De belangrijkste uitkomsten van deze avonden zijn:

- investeren in samenwerken; niet alleen tussen clubs van dezelfde tak van sport, maar ook sporttakoverstijgend;
- De noden en behoeften van de verenigingen liggen vooral op het gebied van kader / vrijwilligers, werving en behoud van leden (m.n. jeugd), en financiën;
- Samenwerking tussen sportverenigingen en scholen kan beter;
- De spreiding van accommodaties laat te wensen over. Privatisering, gezamenlijke exploitatie of multifunctionaliteit verkennen;
- Professionalisering van het kader;
- Aandacht nodig voor talentherkenning en talentbegeleiding, zowel in clubs als op school;
- De sport kan en wil haar rol als maatschappelijke partner op zich nemen;
- Het gemeentelijk beleid dient zich vooral op de breedtesport te concentreren;
- Samen optrekken in politiek en sport is wenselijk.

1.6 Missie

Wij willen dat zoveel mogelijk mensen bewegen en werken aan hun gezondheid. Presteren staat niet voorop. Een gezonde manier van leven is belangrijker dan het behalen van het Nederlands kampioenschap. Wij willen dat zoveel mogelijk mensen actief bewegen en sporten.

Rol gemeenten

De gemeente heeft hierbij vooral een voorwaarden scheppende en faciliterende rol. Denk daarbij aan het beheer en onderhoud van gemeentelijke sportvoorzieningen, een eenvoudig en transparant subsidiebeleid en maatschappelijk aanvaardbare tarieven.

Zuidoost Friesland wil de knelpunten en problemen niet ad hoc aanpakken maar in samenhang met de andere gemeentelijke beleidsterreinen. Sport staat niet op zichzelf.

Het heeft verbanden met (bewegings)onderwijs, gezondheidszorg, welzijn van de burgers en is van betekenis voor ontspanning en recreatie in Zuidoost Friesland. Door een gezond sportklimaat te realiseren wordt het welbevinden van onze inwoners versterkt.

Relatie met andere beleidsterreinen

Sport heeft een sterke relatie met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Immers de WMO beoogt dat mensen meedoen aan de maatschappij. Dit kan als sporter, maar zeker ook als vrijwilliger binnen een sportvereniging. Sporten en het daaraan verbonden verenigingsleven hebben een sterke invloed op het sociale klimaat in dorpen. Naast een binding met de WMO neemt sport een belangrijke plaats in binnen het algemeen gezondheidsbeleid en meer specifiek in het jeugd- en het onderwijsbeleid.

Doelgroepen: jong en oud!

Gezond en verantwoord bewegen begint al op de basisschool. Gezondheidsleer (met daarbij het bewegen) hoort tot het lespakket op de basisschool en het voortgezet onderwijs.

Bewegingsonderwijs en sport liggen in elkaars verlengde. Ook vormt sport en bewegen een belangrijk onderdeel van het naschoolse programma aanbod.

Door de toenemende ontgroening van de bevolking wordt de doelgroep ouderen steeds belangrijker voor de sport en het gezond bewegen. Zowel welzijns- als zorginstellingen, maar zeker ook de sportverenigingen richten zich steeds meer op het bewegen voor ouderen. Kortom sport en bewegen komt steeds meer centraal te staan in het welzijn van iedereen.

Sport staat midden in de samenleving. Sportbeleid wordt interactief ontwikkeld. Zuidoost Friesland wil dit samen met haar inwoners (verenigingen) vorm geven. Politiek en sport trekken samen op.

Onze missie

Zoveel mogelijk mensen prikkelen om MEER én GEZOND te bewegen

Onze boodschap

Sporten IS LEUK! Sporten IS GEZELLIG! Sporten IS GEZOND!

2 Visie op sport

2.1 Visie

Onze missie is om samen met de inwoners van Zuidoost Friesland te komen tot een sportbeleid. Een sportbeleid dat de deelname aan sportactiviteiten stimuleert. Wij steken hierbij in op de vraagkant van de sportmarkt.

Het accent ligt minder op de aanbodkant, zoals accommodaties (hier wordt in andere nota's aandacht aan besteed). Wij vinden het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen bewegen en het liefst in verenigingsverband zodat de sociale cohesie wordt versterkt. Door te kiezen voor breedtesport en in te spelen op de vraag maken wij duidelijk dat de sport een middel is om een gezonde leefstijl te bevorderen.

In onze visie moet het maatschappelijk effect van sport in de samenleving van Zuidoost Friesland zijn dat:

- De *gezondheid* van kwetsbare groepen in de samenleving wordt verbeterd;
- De *leefbaarheid* in de dorpen wordt vergroot door de omvang en gebruiksintensiteit van de voorzieningen te verhogen;
- De deelname aan het sociale leven in de dorpen wordt vergroot;
- De vitaliteit van het platteland in Zuidoost Friesland wordt verstevigd;
- De sportvoorzieningen de aantrekkelijkheid van Zuidoost Friesland versterken, ook als economische factor (dus voor inwoners, maar ook voor toeristen).

Onze visie hebben wij uitgewerkt vanuit drie invalshoeken: de sporter, de sportorganisatie en de sportaccommodatie. Ook hebben wij aangegeven hoe wij de rol van de gemeenten hierin zien.

2.2 Sport in de samenleving

Zuidoost Friesland hecht veel belang aan zowel de georganiseerde sport als de ongeorganiseerde sport. Sport heeft een belangrijke maatschappelijke functie en speelt een rol in de aanpak van problemen op diverse andere beleidsterreinen. Sportbeleid gaat verder dan het aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen van sportvelden en andere sportvoorzieningen.

Sport is een middel om een bewuste actieve leefstijl te bevorderen teneinde gezond en energiek door het leven te gaan. Sport heeft voorts, in het kader van jeugdbeleid, ook een opvoedkundige waarde. In verenigingsverband leren jongeren sociale vaardigheden en op een milde wijze met elkaar de competitie aan te gaan.

De trend geeft ook in Zuidoost Friesland aan dat het aantal sporters geleidelijk zal toenemen. Sport is voor veel mensen belangrijk en leuk om te doen, het ontspant en kan vriendschappen opleveren. Sport is een samenbindend element in de samenleving (sociale cohesie). Denk aan al die opa's en oma's langs de lijn en op tribunes, de snert- en oliebolacties voor het aanvullen van de verenigingskas, de tomeloze inzet van vrijwilligers om pupillen naar wedstrijden te rijden, kleren te wassen of te zorgen voor de regelmatige uitgifte van clubbladen.

De sporter anno 2015

Wanneer wij het hebben over de kenmerken van "de sporter anno 2015" kunnen wij de volgende tendensen en wensen onderscheiden, namelijk dat:

- Het accent in Zuidoost Friesland zal liggen op de breedtesport;
- De jeugdige sporter wil ten minste één sport kunnen beoefenen;
- De vijftigers zullen meer en meer een belangrijke groep vormen die een goed en breed aanbod wenst;
- De G-sporter (gehandicapten sporter) wordt mondiger en wil "gewoon" mee kunnen doen;

Rolstoelmarathon d.d. 31 januari 2009 te Beetsterzwaag

- Mensen sporten individueler en op een moment dat hen het beste past;
- Grenzen tussen sport en recreatie vervagen, meervoudige inzet/gebruik van recreatieve mogelijkheden is wenselijk, denk aan fietspaden die ook geschikt zijn voor skeeleren;
- Faciliteiten voor topsport(-ers) concentreren zich in deze regio vooral in Heerenveen, daarom zetten de gemeente zich vooral in op het verstevigen van de breedtesport. Verenigingen ontvangen daarom geen directe steun van de gemeenten;
- De kwaliteit van het bewegingsonderwijs op scholen goed is door de inzet van vakleerkrachten;
- Brede scholen investeren in sportarrangementen (naschoolse programma's);
- Er blijven ondersteunende regelingen om het sporten van (kinderen) mensen met minder financiële armslag te bevorderen.

2.3 De sportorganisatie in 2015

Gaat het om de georganiseerde sport, dan willen wij in 2015 kunnen zeggen, dat:

- Het sportverenigingsleven nauw verbonden is aan alle sociale activiteiten in de dorpskernen;
- Het verenigingsleven bruist, er voldoende vrijwilligers zijn en er voldoende technisch en bestuurlijk kader is
- Sportverenigingen een duurzaam karakter hebben en financieel gezond zijn;
- Sportverenigingen een rol hebben in de dorpen en samen werken met het onderwijs en welzijn;
- Sportverenigingen en scholen samenwerken aan een sportaanbod tijdens schooluren en het naschoolse programma aanbod;
- Het BSI- overleg geïnstitutionaliseerd is tot een breed overlegplatform waaraan alle sportverenigingen en de gemeenten deelnemen;

- Verenigingen kunnen anticiperen op de individualisering binnen de sport door aanpassing van een aanbod;
- Commerciële sportaanbieders een goede aanvulling zijn op het sporten in verenigingsverband (denk aan fitness, spinning, aerobics etc.).

2.4 De sportaccommodatie in 2015

Op het gebied van het accommodatiebeleid sport in Zuidoost Friesland willen wij kunnen zeggen dat:

- De sportaccommodaties voor meerdere doeleinden worden gebruikt (multifunctioneel);
- De huurtarieven van de gemeentelijke accommodaties op een sociaal aanvaardbaar niveau zijn, zodat het beoefenen van sport en bewegen voor een ieder mogelijk is;
- Sport- en speelvelden in de openbare ruimte op een aantal plekken verbeterd en gemoderniseerd is;
- Er geen directe faciliteiten voor topsport door de gemeente worden gerealiseerd;
- Verenigingen die de ambitie hebben op een hoog wedstrijdniveau te sporten en hiervoor specifieke accommodatie wensen te hebben, kunnen rekenen op medewerking van de gemeenten, zonder dat hierbij sprake is van financiële ondersteuning.

2.5 De rol van de gemeente

De kracht van sport in verenigingsverband is het grote zelf organiserend vermogen. De meeste sportverenigingen zijn goed in staat om hun eigen (organisatorische) boontjes te doppen. Daarnaast kan door de verenigingen waar nodig een beroep gedaan worden op de landelijke koepelorganisaties die ondersteuning bieden. De gemeenten hebben vooral een ondersteunende/faciliterende en soms een sturende/regisserende rol.

De ondersteunende/faciliterende rol van de gemeenten bestaat uit het bieden van structurele ondersteuning voor sport waar nodig. Denk aan bijvoorbeeld subsidies en het realiseren en in stand houden van sportaccommodaties. Ook heeft zij een aanjagende functie als het gaat om het vertalen van rijksbeleid naar de lokale situatie.

Op het gebied van de gezondheidszorg, welzijn, maar ook de recreatieve ontwikkeling in Zuidoost Friesland hebben de drie gemeenten een stimulerende taak bij de ontwikkeling van de breedte sport. De sport is voor iedereen belangrijk en moet goed toegankelijk zijn.

Een belangrijke rol is het verzorgen van de communicatie tussen de gemeenten en de verenigingen. In haar rol als ondersteuner volgen de gemeenten ook de landelijke ontwikkelingen en bewaken zij de subsidiemogelijkheden vanuit het rijk en provincie.

3 Kansen voor de sport

3.1 Algemeen

In de sport geldt het gezegde: benut elke kans die zich voordoet anders win je de wedstrijd niet. Dit geldt ook voor de beleidsontwikkeling bij sport en bewegen. In Zuidoost Friesland willen wij bovengemiddelde breedtesport voorzieningen creëren. Anders gezegd zorg dragen voor een behoorlijk niveau, beschik- en bereikbaarheid van breedtesportvoorzieningen.

Uit de situatie analyse blijkt dat hiervoor de randvoorwaarden aanwezig zijn binnen Zuidoost Friesland. Op basis van opgedane ervaringen en contacten met Sport Fryslân en het NISB willen wij dit door ontwikkelen.

Kansen zijn er ook vanuit de landelijke overheid. Er zijn door het rijk regelingen in het leven geroepen die bedoeld zijn om de sport te stimuleren. Wij willen optimaal gebruik maken van deze regelingen.

3.2 Sport en bewegen

Uit landelijk onderzoek staat vast dat sport en bewegen een positief effect hebben op de gezondheid van de mensen. Daarom heeft de rijksoverheid de regeling Breedte Sport Impuls (BSI) in het leven geroepen. De BSI heeft tot doel concrete activiteiten op te zetten en uit te voeren. Hierbij gaat het met name om het stimuleren van bewegen, en het versterken van de infrastructuur voor sporten en bewegen. Het streven moet zijn dat de projecten een directe bijdrage leveren aan het welzijn van alle inwoners van Zuidoost Friesland.

3.3 Onderwijs en gezondheid

In 2004 heeft het ministerie van VWS de tijdelijke stimuleringsregeling Buurt, Onderwijs, Sport afgekondigd (BOS-impuls). Doel van deze regeling is kwetsbare jongeren gezond(er) te laten leven en daarmee problematisch gedrag terug te dringen. Hierbij worden sport- en beweegactiviteiten ingezet, waarbij samenwerking door organisaties uit de buurt, het onderwijs en de sport een vereiste is. De doelgroep voor het project is jeugd van 4 tot en met 18 jaar in de gemeente.

De gemeente Ooststellingwerf voert de BOS-impuls uit in samenhang met de brede school ontwikkeling in Haulerwijk en Waskemeer. Deze twee genoemde BOS-impulsen zijn een succes en van toegevoegde waarde ten aanzien van de sport en bewegingsstimulering in Zuidoost Friesland. Het project sluit aan bij het gezondheids-, onderwijs- en sportbeleid in Zuidoost Friesland. Met de breedte sport impulsprojecten is al een duidelijke infrastructuur aangebracht. Door de BSI te verbinden met het BOS-project wordt de ontwikkeling van de breedte sport verder gestimuleerd.

3.4 Brede school ontwikkeling

Zuidoost Friesland heeft al een aantal brede scholen. Er zijn plannen om meer brede scholen te ontwikkelen. Sport speelt een belangrijke rol binnen de brede school. In het programma aanbod van de brede school is het beoefenen van sport een wezenlijk onderdeel. Dit geldt ook voor het naschoolse activiteiten aanbod. De brede school en de Naschoolse opvang moeten het sport aanbod op elkaar afstemmen.

Om de ontwikkelingskansen en de sociale vaardigheden van de kinderen te bevorderen is sport een belangrijk middel. Goed bewegingsonderwijs speelt een belangrijke rol. Binnen het brede school concept willen wij stimuleren dat het bewegingsonderwijs uitsluitend wordt gegeven door vakleerkrachten. Deze vakleerkrachten kunnen ook een rol spelen binnen de brede school ontwikkeling op het gebied van gezondheidsonderwijs, naschoolse activiteiten etc.

3.5 Impuls brede scholen, sport en cultuur

De Impuls steunt gemeenten die een combinatiefunctionaris willen aanstellen. Een combinatiefunctie is een functie waarbij de werknemer valt onder twee (of meer) verschillende CAO's, bijv. een vakdocent lichamelijke opvoeding die tevens werkt voor een stichting sociaal cultureel werk in het kader van naschoolse activiteiten. In 2012 zullen er 2500 combinatiefunctionarissen werkzaam zijn in de sectoren onderwijs, sport en cultuur. De Impuls wordt gefaseerd ingevoerd. In 2008 is de eerste tranche beschikbaar gekomen voor de G31-gemeenten. Na 2009 volgen nog drie tranches waarbij alle overige Nederlandse gemeenten aan de beurt komen.

Met de Impuls brede scholen, sport en cultuur (Impuls) worden vier belangrijke doelstellingen nagestreefd:

- Het uitbreiden van het aantal brede scholen met sport- en culturaanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken.
- Het versterken van ca. 10% van de sportverenigingen met oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk.
- Het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen.
- Het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

3.6 Nationaal Actieplan Sport en bewegen

Met de impuls Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) wordt de volgende doelen nagestreefd:

- Het terugdringen van de bewegingsarmoede bij vooral de *te-weinig-actieve* burgers (doorgaans de meest kwetsbare groepen in de samenleving).
- Het verminderen van overgewicht onder de Nederlandse bevolking.
- Het terugdringen van andere gezondheidsproblemen als diabetes, hart- en vaatziekten en depressie.
- Het realiseren van een meer beweegvriendelijke omgeving.

Het belangrijkste middel binnen het NASB om bewegingsarmoede terug te dringen is het inzetten van kansrijke, succesvolle en effectieve, beweeginterventies. Met deze interventies worden *te-weinig-actieven* (mensen die de beweegnorm niet halen) over de streep getrokken om te gaan bewegen. Het is de bedoeling dat er overal in Nederland beweeginterventies worden uitgevoerd en dat deze worden ingebed in het lokaal gezondheidsbeleid (WCPV). De campagne 30 minuten bewegen zorgt voor de communicatieve ondersteuning.

3.7 Analyse Zuidoost Friesland

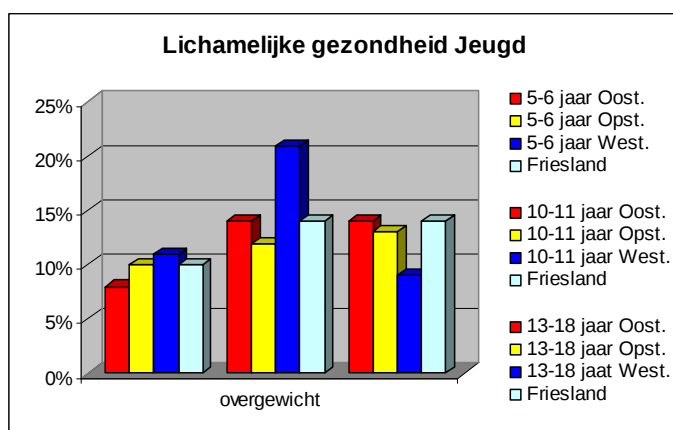
Gezondheid

Over het algemeen zijn de inwoners van Zuidoost Friesland, in vergelijking met het gemiddelde in Friesland, redelijk tot goed te spreken over de eigen gezondheid (is belevingsniveau). Met uitzondering van de groep 65+ in Weststellingwerf.

Jongeren (13-18 jaar) SPORT Fryslân 2008	Zuidoost Friesland	Friesland
Doet aan sport	95 %	92 %
Lid van een sportvereniging	82 %	79 %
Voldoet aan beweegnorm (NNGB) 12-17 jaar	Zomer: 30 % Winter: 18 %	Zomer: 28 % Winter: 17 %

Ondanks dat veel jongeren sporten is er toch een toename van het overgewicht. Een verklaring hiervoor kan liggen in het lage percentage dat voldoet aan de beweeg norm. De NNGB (Nederlandse Norm Gezond Bewegen) is voor de jeugd gesteld op 60 minuten per dag matig intensief bewegen. Veel van de jeugd doet dan wel aan sport (95%), maar slechts 30% haalt in de zomer maanden de norm en in de winter is dit zelfs gedaald tot 18%. Opvallend is de groep 10-11 jarigen in de gemeente Weststellingwerf die ver boven het gemiddelde percentage overgewicht zit. Er liggen mogelijkheden om dit probleem aan te pakken middels projecten in het kader van de breedtesport en sportstimulering.

De groep 19-64 jarigen scoort in de gemeente Opsterland opvallend goed ten opzichte van zowel de andere gemeenten als het gemiddelde in Friesland als het gaat om het percentage overgewicht. Duidelijk wordt wel dat ook bij de volwassenen sprake is van een toenemend overgewicht. Dit probleem kan en moet integraal aangepakt worden, om een zo fit en vitaal mogelijke bevolking te krijgen en te houden. Want uiteindelijk heeft dit niet alleen een effect op het welbevinden van mensen, maar ook op de arbeidscapaciteit en de kosten van de gezondheidszorg in het algemeen. Deze uitgangspunten worden in de meerder nota's onderschreven, denk hierbij aan het sport- en beweegbeleid, het gemeentelijk gezondheidsbeleid en het jeugdbeleid.

De volwassenen tot 65 jaar in Zuidoost Friesland zijn iets minder actief dan de gemiddelde inwoner van Friesland

Ruimtelijke ontwikkelingen

Zuidoost Friesland beschikt over diverse mogelijkheden voor een actief leven. Er zijn verscheidene accommodaties aanwezig die gebruikt worden voor sportieve activiteiten. Deze zijn verdeeld over vrijwel alle dorpskernen. Naast de aanwezige sportaccommodaties, zijn er ook diverse speel- en trapveldjes. Ook zijn er in Zuidoost Friesland veel fiets- en wandel paden.

Sport Aanbod ontwikkelingen

Veel sporten zijn aanwezig in Zuidoost Friesland, van traditionele sporten zoals voetbal, korfbal, volleybal en tennis tot verschillende vormen van verdedigingssport en fitnesssport. De commerciële sportsector groeit aanzienlijk.

Ook op het gebied van sport evenementen vinden er in Zuidoost Friesland diverse activiteiten plaats. Te denken valt aan skeeler-, wiel- en paardensport evenementen. Zuidoost Friesland leent zich prima voor sportevenementen gezien de infrastructuur en omgeving.

Sportbeoefening ontwikkelingen

In Zuidoost Friesland heeft de verenigingssport halverwege de jaren negentig, overeenkomstig de landelijke ontwikkeling, te maken gekregen met een ledenterugval. De meeste typische zaalsportverenigingen (volleybal, korfbal, aalvoetbal, handbal, gymnastiek etc.) beoefenen hun sport nog steeds. Maar de grootte van de verenigingen zijn qua ledental kleiner dan zo'n 10 jaar geleden. Dit beeld is ook terug te vinden in het gebruik van met name de sporthallen.

Ook binnen de sport is sprake van individualisering. Mensen willen graag op het voor hun geschikte moment kunnen sporten. Waardoor bijvoorbeeld de keuze valt op fitness, joggen, lange afstandlopen en mountainbiken.

4 Beleid

4.1 *Uitgangspunten*

In de college akkoorden van de drie verschillende gemeenten zijn afspraken vastgelegd met betrekking tot het sportbeleid. De gemeenschappelijke noemers uit de drie akkoorden zijn:

- Eigen verantwoordelijkheid burger;
- Deelname van jongeren aan sportverenigingen en sportactiviteiten vergroten;
- Aandacht voor de kwetsbare inwoners;
- Ruimte voor particulier initiatief;
- Verbeteren van de gezondheid van jeugd;
- Passend voorzieningenniveau voor sport, recreatie, cultuur en toerisme.

Deze gemeenschappelijke noemers vormen de rode draad door deze kadernota.

Naast de gemeenschappelijke noemers vormt de SWOT analyse¹ een belangrijke pijler voor het beleid. Deze analyse roept een uitdaging op. Het is de kunst om de kansen aan te grijpen en te benutten en de risico's te weerleggen. De sport is gewend kansen te benutten. In het samenspel tussen de drie gemeenten, en de sportverenigingen kan de sport een positieve impuls worden gegeven, door de sterke kanten van Zuidoost Friesland te benutten. Tijdens de inspraakavonden hebben de verenigingen aangegeven hierbij een rol te willen spelen.

4.2 *Inspelen op veranderend sportgedrag*

Tot voor enkele jaren was het beoefenen van de sport meer weggelegd voor de jeugd. Door toename van vrije tijd, betere gezondheidszorg etc. zijn de mensen in staat tot op hoge leeftijd sport te beoefenen. Sport werd veelal beoefend in verenigingsverband. De sportbehoeften van de burgers (van alle leeftijden) zijn veranderd. De veranderde sportinfrastructuur en het veranderende sportgedrag vindt zijn weerslag in het gemeentelijk beleid. Wij leggen in ons beleid het accent meer op de vraagkant van de sport, en minder op de aanbodkant, met andere woorden meer op activiteiten dan op accommodatie.

4.3 *Het behouden en versterken van de functie van sportverenigingen*

Bij het bevorderen en behouden van de leefbaarheid in de dorpskernen spelen de sportverenigingen een belangrijke rol. In menig dorp zijn de verenigingen de kern van het sociale gebeuren. Deze rol zullen zij moeten vasthouden en tegelijkertijd moeten zij inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen. Innovatie, samenwerking, schaalvergroting en professionalisering zijn hierbij kernbegrippen. Een belangrijke gemeentelijke taak zal zijn weggelegd voor ondersteuning van de lokale sportwereld? Bij dit proces. Het streven daarbij is om de eigen verantwoordelijkheid van individuen en organisaties te bevorderen. Het ondersteunen van de zelfwerkzaamheid en professionaliteit bij de clubs en het terugdringen van de gemeentelijke bemoeienis hoort daar bij.

4.4 *Gericht stimuleren van de sportdeelname*

Er zijn nog steeds groepen die onvoldoende bewegen en sporten ondanks dat de deelname aan sporten hoger ligt dan in het verleden. Er moet aan gewerkt worden om ook de nog niet deelnemende groepen aan het bewegen te krijgen. De sport in volle breedte heeft hierin een rol. Vooral kan een rol gespeeld worden in de gezondheid voor jongeren en mensen met een beperking. Ook is het van belang dat ouderen vitaal en gezond blijven, dat de mensen met een laag inkomen blijven sporten en bewegen. Ook hierin hebben verenigingen een belangrijke rol. Een proactieve en integrale aanpak is daarbij een vereiste.

¹ De SWOT analyse is opgenomen in bijlage 6.3

4.5 Structureren van communicatie, overleg en samenwerking

Sportverenigingen zijn vaak “gesloten” clubjes. Er wordt gewerkt in het belang van de eigen sport en er wordt niet zozeer gekeken naar de sportbeoefening in haar totaliteit. Ook vanuit de drie gemeenten wordt de sport vaak per categorie gewijs benaderd. Er wordt gesproken over binnensport, buitensport, individuele sport, teamsport etc. Voor een doelgerichte benadering van de sport is dit van belang, maar daarnaast moet de sport in volle omvang benaderd worden. Nu Zuidoost Friesland een gezamenlijk sportbeleid ontwikkeld moet de communicatie goed georganiseerd worden. De verenigingen/sporters en organisatoren van sportevenementen moeten de gemeente blindelings kunnen vinden, maar ook de verenigingen onderling. Een goede communicatiestructuur is van groot belang. De communicatie met de sportwereld is een aspect dat verbeterd kan worden. Het moet duidelijk zijn met welke vragen op sportgebied men wel of niet bij de gemeente terecht kan. De gemeente zal de sportverenigingen en andere betrokken partijen duidelijkheid moeten geven over te nemen of genomen beslissingen.

4.6 Zorgdragen voor een eigentijds voorzieningenaanbod

De sport infrastructuur in Zuidoost Friesland is redelijk van kwaliteit. De meeste dorpskernen hebben een voorziening. Het accent zal de komende jaren niet moeten worden gelegd op het realiseren van nieuwe voorzieningen maar op behoud en indien noodzakelijk kwaliteitsverbetering van de bestaande voorzieningen.

Het beleid zal gericht zijn op het behoud van voldoende en kwalitatief goede sportaccommodaties, waarbij een basisvoorzieningenniveau maatgevend is. Wij willen versnippering tegen gaan en de sportvoorzieningen zoveel mogelijk koppelen aan de andere vormen van sociale infrastructuur waardoor een stevigere basis wordt gelegd voor de sociale infrastructuur. Daarnaast zullen de drie gemeenten aandacht hebben voor sport en bewegen in de openbare ruimte.

5 Beleidsdoelstellingen

De lokale trends, onze visie en beleidsmatige uitgangspunten hebben wij geconcretiseerd in een aantal te realiseren beleidsdoelen. Voor het jaar 2015 willen wij de volgende beleidsdoelen realiseren.

1. Alle kinderen beoefenen een sport (nu 95%), dit niveau willen wij vasthouden (zie paragraaf 3.7).

2. De bewegingsnorm onder kinderen is met 20% verhoogd.

Beweegnorm: iedere dag 60 minuten matig intensief

Nu behalen 30% van de kinderen deze norm in de zomer en maar 18% deze norm in de winter.

3. De bestaande BSI-structuur handhaven in Opsterland en Ooststellingwerf en uitbreiden naar Weststellingwerf.

De BSI-structuur kenmerkt zich door een nauwe samenwerking tussen gemeenten, Sport Fryslân, verenigingen en scholen. Onmisbaar hierbij is de rol en inzet van de coördinator, waarvoor budget noodzakelijk is (voorheen 55% gefinancierd door het rijk).

Een win-win situatie kan ontstaan door sportverenigingen en scholen uit te dagen meer samen te werken, denk hierbij aan de combinatiefuncties. Financieringsmogelijkheid zijn gelden uit het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen en budget t.b.v. de combinatiefuncties.

4 . De succesvolle activiteiten van uit de BSI prolongeren.

Denk daarbij aan “Kies voor HART en SPORT”, schoolschaatsen en de Juniorcoach.

5. Actief bestrijden van overgewicht.

En wel door het stimuleren van een gezonde levensstijl; meer bewegen en bewust eten. Hierbij is een actieve rol van het onderwijs en de HVD (voorheen GGD) weggelegd.

Actiepunt: i.s.m. het onderwijsveld, de bredescholen en de welzijnsinstellingen een bewegingsprogramma opstellen (onder schooltijd én na schooltijd).

6. Verenigingen ondersteunen bij het werven, behouden en scholen van vrijwilligers

Binnen het gemeentelijk vrijwilligersbeleid zal expliciet aandacht gegeven worden aan de rol, functie en positie van sportverenigingen. Er zal gemeenschappelijk beleid ontwikkeld worden gericht op het behoud en de verbetering van de kwaliteit van het kader bij sportvereniging. Hiertoe zal een cursus aanbod worden opgezet waaraan minimaal 50% van de sportverenigingen deelnemen.

7. Aantal voorzieningen c.q. accommodaties t/m 2015 in principe op huidig niveau handhaven

In het kader van de leefbaarheid is het wenselijk dat ook in de kleine kernen sportvoorzieningen aanwezig zijn en blijven. Waarbij het gezamenlijk gebruik van de accommodaties wordt gestimuleerd. In de werkingsperiode van deze kadernota (t/m/ 2015) zal het aantal sportvoorzieningen in principe gelijk blijven.

Eén en ander kan een andere invulling krijgen door de keuzes gemaakt in de structuurvisie van de gemeenten op de langere termijn (na 2015).

8. Sociaal aanvaardbare tarieven.

De drie gemeenten hanteren een tarieven beleid dat uitgaat van sociaal aanvaardbare tarieven waardoor de sport toegankelijk blijft voor alle inwoners van deze gemeenten.

9. Intergemeentelijke samenwerking intensiveren.

Voor 2015 dient de samenwerking tussen de drie gemeenten zodanig te zijn geïntensiveerd dat de meerwaarde van de samenwerking zich heeft bewezen. De toetsingscriteria hiervoor zijn: betere afstemming en communicatie over planvorming en gebruik van accommodaties, en waar mogelijk afstemming in het subsidiebeleid.

6 Bijlagen

6.1 Landelijke trends²

6.1.1 Maatschappelijke ontwikkelingen

De afgelopen jaren waren de maatschappelijke ontwikkelingen in sommige opzichten gunstig voor de sport, en in andere opzichten minder gunstig. Tot de gunstige ontwikkelingen behoren een verdere stijging van het opleidingsniveau. Tevens was er in 2007 wat meer te besteden dan in 2005, een jaar waarin de koopkracht een laagterecord in het nieuwe millennium vestigde. Wellicht wat minder gunstig was dat Nederlanders het gemiddeld iets drukker kregen. De totale tijd besteed aan verplichtingen steeg tussen 2000 en 2005 met 0,4 uur per week; de hoeveelheid vrije tijd bleef in deze periode echter stabiel. De trend dat steeds minder tijd wordt besteed aan het onderhouden van sociale contacten, zette ook de laatste jaren door. Daarnaast daalde ook in recente jaren de organisatiegraad in de vrije tijd verder: minder mensen worden lid van verenigingen. Op lange termijn is het gezondheidsgedrag van de Nederlanders erop vooruitgegaan. In recente jaren lijkt deze vooruitgang echter tot stilstand te zijn gekomen.

6.1.2 Ontwikkelingen in het sportbeleid

Inhoudelijk staan in het rijkssportbeleid de drie pijlers uit de nota Tijd voor sport. Bewegen, meedoen, presteren nog fier overeind. Bewegen wint aan belang in de strijd tegen overgewicht. En presteren en excelleren mag weer. Voor de realisatie van de beoogde meerwaarden van sport wordt sterk ingezet op gezonde sportverenigingen met een goedsporttechnisch kader. Veel aandacht is er voor de stimulering van de sportdeelname, oftewel de vraagkant van de sportmarkt. De aanbodzijde – met name de accommodaties – blijft daarbij echter onderbelicht.

6.1.3 Sportdeelname

In Nederland doen meer mensen aan sport dan ooit: 71% van de bevolking deed in 2007 minimaal één keer aan sport, tegenover 53% eind jaren zeventig. Sportte in 2007 65% van de bevolking minimaal twaalf keer per jaar, in 2003 was dit nog 61%.

Onder niet-westerse allochtonen ligt de sportdeelname nog steeds lager dan onder de rest van de bevolking. Ook onder 65-plussers, lager opgeleiden, lagere inkomensgroepen en mensen met matige tot ernstige beperkingen ligt het aandeel sporters nog steeds fors lager dan onder de bevolking als geheel.

Tussen 2003 en 2007 is een verdere daling opgetreden in het aandeel van de (sportende) bevolking dat lid is van een sportvereniging. De georganiseerde sport blijft dus marktaandeel verliezen. Wel stabiliseerde het aandeel sporters dat deelneemt aan competities en trainingen. Bestaande verschillen in deelname aan competities en trainingen tussen mannen en vrouwen en tussen jongeren en ouderen werden niet kleiner. Hardloopevenementen mochten zich in een stijgende belangstelling verheugen. Sporten die de laatste jaren verder zijn gegroeid, zijn met name fitness, hardlopen en voetbal.

² Deze bijlage is ontleend aan de rapportage Sport 2008 van het SCP

6.1.4 Sportinfrastructuur

Hoewel de sportdeelname nog altijd groeit, blijkt dat het aantal accommodaties niet mee groeit of zelfs terugloopt. Groei zit vooral in het aantal Cruyff Courts en Krajicek playgrounds (trapveldjes en speelpleinen voor de jeugd) en bij de commerciële sportorganisaties (maneges, sportscholen, fitnesscentra). Binnen het accommodatiebestand is de trendmatige overgang van gemeentelijke naar particuliere exploitatie tussen 2003 en 2006 gestopt of zelfs licht gekeerd.

In 2007 kenden de sportbonden in totaal bijna 27.000 sportverenigingen (–1% t.o.v. 2004). Het gemiddelde aantal leden steeg in die periode verder van 174 naar 190 per vereniging. 9% van de verenigingen had in 2006 500 leden of meer, een op drie sportclubs had minder dan 50 leden.

Circa 1,5 miljoen mensen doen vrijwilligerswerk binnen de sport. Dat cijfer is redelijk stabiel, al suggereren de meest recente metingen een lichte daling van het aandeel vrijwilligers in de bevolking. Vrijwilligers in de sport zijn vaker man dan vrouw, en eerder jong dan oud. Verder zijn vrijwilligers veelal hoger opgeleid, afkomstig uit hogere inkomensgroepen en autochtoon. Bij 84% van de sportclubs zijn vrijwilligers actief. In totaal wordt er voor 52.000 fte onbetaald werk in de sport verricht.

6.1.5 Sport en tijd

Sport blijft een activiteit voor de avonduren en weekenden: 69% van de sportdeelname vindt dan plaats; voor het bezoek aan sportwedstrijden is dit zelfs 94%. Het arbeidsritme dicteert dat de sport en het verenigingsleven pas na 17.00 uur in volle gang komen. Dat biedt enerzijds mogelijkheden om tijdens werk- en schooluren leegstaande accommodaties te benutten, maar impliceert daarnaast ook dat voorallerhande taken betaalde krachten dienen te worden gerekruteerd. Vrijwilligers zijn dan immers nog bezig met andere activiteiten.

6.1.6 Sport, bewegen en gezondheid

Het beweeggedrag van de volwassen Nederlanders ontwikkelt zich positief. Het aandeel Nederlanders dat inactief is, is de laatste jaren teruggelopen van 9% naar 5%. Het aandeel Nederlanders dat aan de combinorm voor bewegen voldoet, is gestegen van 52% in 2002 naar bijna 66% in 2006/2007. Echter, gedetailleerde cijfers over het beweegpatroon van de volwassen bevolking bevestigen de positieve ontwikkelingen nog niet. Sporters scoren over de hele linie beter dan niet-sporters. Aandachtspunt is voorts dat het percentage mensen dat de fitnorm voor bewegen haalt, wat lijkt te dalen. Het percentage personen dat aan de beweegnormen voldoet, ligt onder 12-17-jarigen aanzienlijk lager dan onder volwassenen. Uitgaande van de beweegnorm van 60 minuten, bedraagt het percentage jeugdigen dat hieraan voldoet 38%.

In Nederland doen zich jaarlijks gemiddeld ten minste 1,5 miljoen sportblessures voor. De helft daarvan wordt medisch behandeld. Niet uitgesloten is echter dat het werkelijke aantal blessures nog hoger ligt. In toenemende mate is er bewijs dat lichamelijk inspannende vormen van lichaamsbeweging, zoals sport, een groter (positief) effect op de gezondheid hebben dan minder intensieve vormen van lichaamsbeweging. Dit betekent dat het van belang is bij het stimuleren van bewegen te benadrukken dat voor een maximaal effect intensieve vormen van lichaamsbeweging, zoals sport, van belang zijn.

6.1.7 Sport en onderwijs

Gemiddeld wordt er op de basisschool 90 minuten per week bewegingsonderwijs gegeven en in het voortgezet onderwijs 2 tot 2,5 uur per week. Rond de helft van de basisscholen heeft een vakleerkracht lichamelijke opvoeding in dienst. Deze wordt met name ingezet in de hogere groepen, op grotere scholen en op basisscholen in de Randstad. In het mbo heeft het bewegingsonderwijs een zwakke positie. Met de zwemvaardigheid van de Nederlandse kinderen is het niet slecht gesteld. 55% van alle 6-7-jarigen en 96% van de 11-15-jarigen heeft minimaal één zwemdiploma. Ten opzichte van 2003 is het diplomabezit onder alle kinderen van 6 tot 15 jaar gelijk gebleven; wel is er een stijging te zien bij het C-diploma.

De sportopleidingen zitten de laatste jaren duidelijk in de lift. Er zijn diverse nieuwe opleidingen gestart en het aantal studenten groeit, op zowel mbo als hbo en universiteit. Wel zijn er zorgen over de arbeidsmarktpositie van de afgestudeerden van mbo-sportopleidingen. Velen stromen echter door naar een vervolgopleiding of wijken uit naar andere sectoren dan de sportsector. Een minpunt blijft de vaak geringe functieomvang van afgestudeerden in de sport. Het poolen van uren tussen scholen en een uitbreiding van het takenpakket in het kader van combinatiefuncties biedt hier mogelijk uitkomst.

6.1.8 Samenwerking school en sport

In de maatschappij is er grote belangstelling voor projecten op het snijvlak van onderwijs en sport. Landelijke impulsen en projecten (Jeugd in beweging, BSI, BOS) hebben deze samenwerking gefaciliteerd. De vermaatschappelijking van het onderwijs én van de sport speelt daarin echter ook een belangrijke rol. Scholen staan vandaag de dag veel nadrukkelijker in de wijk, in het leven van alledag. De samenwerking tussen school en sport is in deze zin positief te noemen. Het effect van de school-en-sportprojecten op het beweeggedrag van de jeugd als geheel is daarmee echter nog niet aangetoond. Middels samenwerking tussen onderwijs en sport kan de jeugd kennisnemen van verschillende takken van sport. De beperkte omvang en het ad-hockarakter van het school-en-sportaanbod maken evenwel dat de samenwerking nauwelijks bijdraagt aan het creëren van nieuw, aanvullend sportaanbod voor inactieven of extra aanbod voor actieve leerlingen. Bovendien zien de samenwerkende partijen (bv. scholen en sportverenigingen) zelf niet altijd het nut van de samenwerking in of ervaren zij te veel drempels bij de uitvoering ervan (geen tijd, geen vrijwilligers, enz.). In hoeverre de samenwerking tussen school en sport op de lange termijn positief kan worden genoemd en in hoeverre de jeugdsport hierdoor zal worden gestimuleerd, zal de tijd moeten uitwijzen.

6.2 Lokale trends³

6.2.1 Inleiding

Voordat er invulling gegeven wordt aan de sport en beweegnota is het verstandig een analyse te maken van de huidige situatie waarin problemen en knelpunten naar voren komen. Aan de hand van deze situatie analyse zullen de visie en doelstellingen bepaald worden die richting zullen geven aan de sport en beweeg nota voor de komende jaren.

6.2.2 Samenwerking

De gemeenten die te samen Zuidoost Friesland vormen zijn Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf. Op dit moment hebben twee gemeenten (Ooststellingwerf en Opsterland) een sterk verouderde sportnota en Weststellingwerf heeft geen sportnota. Daarnaast zijn de nota's vooral gericht op het accommodatiebeleid en subsidiebeleid. Weststellingwerf heeft ook accommodatiebeleid en subsidiebeleid.

Verder werken de gemeenten nauw samen met SPORT fryslân en het Nederlands Instituut voor Sport & Bewegen (NISB).

SPORT fryslân is de Provinciale steunfunctie en het kenniscentrum van sport en bewegen in Fryslân. SPORT fryslân bevordert - vanuit een tweedelijns positie - de breedtesport en adviseert en ondersteunt gemeenten, sportbonden en sportverenigingen bij opzetten en uitvoeren van sportieve, educatieve, gezonde en recreatieve sportactiviteiten.

NISB wil mensen aan het sporten en bewegen krijgen, om gezondheid, participatie en leefbaarheid te bevorderen. Succesvolle manieren om mensen een actieve leefstijl aan te leren, ontwikkelt NISB in de praktijk. Het instituut borgt en verspreidt de kennis bij diverse organisaties. Partners waarmee NISB samenwerkt zijn ministeries, belangenorganisaties, organisaties met een regionale ondersteuningsfunctie, onderwijsorganisaties en bedrijven. NISB investeert in netwerkvorming en relatiebeheer omdat dit de enige manier is om slagvaardig resultaat te boeken in buurten, wijken en gemeenten.

6.2.3 Huidige situatie

Het is wetenschappelijk bewezen: voldoende beweging is goed voor de leerprestaties van kinderen. Maar het effect van een actieve leefstijl is veel breder. Kinderen leren bijvoorbeeld door sport wat respect betekent, hoe je moet omgaan met winnen en verliezen. Sport en bewegen haalt je uit een sociaal isolement en maakt je minder kwetsbaar. Jong of oud, het maakt niet uit; als je genoeg beweegt kun je meedoen in de samenleving en blijf je gezonder. Sport en bewegen is bovendien een bindmiddel voor sociale samenhang en contact en draagt zo bij aan de leefbaarheid in wijken en buurten.

Sport heeft de laatste tien jaar een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Dit is ook terug te vinden in het plattelandsgebied van Zuidoost Friesland. De traditionele sporten, zoals voetbal, korfbal, tennis, gymnastiek, handbal etc., zijn vrijwel allemaal aanwezig en beschikken over een eigen, dan wel een gezamenlijke accommodatie. Naast de traditionele sporten zoals voetbal, korfbal, tennis, gymnastiek handbal etc. hebben fitness/wellness en outdoor hun intrede gedaan.

Door de komst van deze commerciële sportmogelijkheden ontstaat er concurrentie tussen de sportaanbieders ten aanzien van de behoefte voorziening. Aan de ene kant staan de verenigingen en aan de andere kant de commerciële sportaanbieders die de markt actief benaderen.

³ De bijlage lokale trends is integraal overgenomen. Deze heeft gediend als onderlegger tijdens de bijeenkomsten met de sportverenigingen in oktober 2008.

6.2.4 BSI

De breedtesportimpuls (BSI) heeft tot doel concrete activiteiten op te zetten en uit te voeren op het terrein van het stimuleren van bewegen en het versterken van de infrastructuur voor sporten en bewegen. Streven is er op gericht de projecten een directe bijdrage te laten leveren aan het welzijn van de inwoners van onze gemeenten (bv. schoolschaatsen, Kies voor Hart en Sport en de JuniorCoach).

6.2.5 BOS

Als vervolg op deze BSI heeft het ministerie van VWS de nieuwe tijdelijke stimuleringsregeling buurt, onderwijs en sport, de zogenoemde BOS-impuls, uitgeschreven. De BOS-impuls is gericht op het verkleinen van achterstanden van jongeren in een aangewezen projectgebied. Door samenwerking binnen de driehoek buurt, onderwijs en sport dienen arrangementen ontwikkeld te worden, waarbij sport minimaal deel uitmaakt van een arrangement (bv. Haulerwijk en Waskemeer de bij- en naschoolse activiteiten rondom de Brede School).

Breedtesport is erg belangrijk in Zuidoost Friesland. Ooststellingwerf en Opsterland hebben een samenwerkingsproject met betrekking tot de BSI (Breedte Sport Impuls) onder de naam “Opstelling”. Deze impuls zou aanvankelijk in 2008 aflopen, maar doordat er nog ruimte in het budget voor “Opstelling” was, is er in februari 2008 besloten “Opstelling” met één jaar te verlengen tot eind 2009. Weststellingwerf zou aanvankelijk mee participeren in de breedtesport impuls samen met Ooststellingwerf, maar hier is in 2004 vanaf gezien. Naast de BSI, is Ooststellingwerf ook actief in de BOS-impuls (Buurt Onderwijs Sport) in samenhang met de brede school ontwikkeling in Haulerwijk en Waskemeer. De BOS-impuls loopt nog tot 2010 in de gemeente Ooststellingwerf. Deze twee genoemde breedtesportimpuls zijn een succes en van toegevoegde waarde ten aanzien van de sport en bewegingsstimulering in Zuidoost Friesland.

6.2.6 Overgewicht

TNO onderzoekt jaarlijks in hoeverre Nederlanders aan de beweegnorm voldoen. Vanuit dit onderzoek zijn de provinciale cijfers bekendgemaakt. De landelijke trend is gunstig, sinds het jaar 2000 wordt er door steeds meer mensen voldoende bewogen. De Friese trend is nog gunstiger. In 2000 werd in Friesland minder bewogen dan het landelijke gemiddelde, maar in 2006 is de achterstand omgeboogen in een voorsprong.

1. Het percentage Friezen, dat inactief is, laat een grillige dalende trend zien van 6,7% in 2000 naar 0,5% in 2006; Vergeleken met het Nederlandse gemiddelde referentiecijfer, zijn Friezen minder vaak inactief in 2000, 2002, 2003, en 2006.
2. Het percentage Friezen dat aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) voldoet, laat een stijgende trend zien vanaf 2004 naar 71% in 2006. Dit percentage ligt gemiddeld 8% hoger dan het landelijke cijfer.
3. Het percentage Friezen dat aan de fitnorm voldoet schommelt over de jaren, en ligt in 2006 hoger dan het landelijke gemiddelde.
4. Het percentage Friezen dat aan de combinorm voldoet, en dus voldoende lichaamsbeweging heeft, laat door de jaren heen een stijgende trend zien. Deze trend komt overeen met de landelijke trend.

Groepen die minder bewegen dan gemiddeld zijn: Vrouwen, Ouderen van 65-74 jaar; Ouderen vanaf 75 jaar; Mensen met een lage opleiding; Niet-werkenden; Mensen die niet aan sport doen; Mensen met overgewicht; Chronisch zieken.

Uit een rapport van het GGD blijkt dat overgewicht ook in Zuidoost Friesland een rol speelt. Zuidoost Friesland verschilt hier niet in ten opzichte van veel andere delen van Friesland. Het maatschappelijke probleem overgewicht, betreft meerdere beleidsterreinen dan alleen sport. Met name gezondheidsbeleid en jeugdbeleid zijn hierop van toepassing.

6.2.7 DESTEP

Het DESTEP-model is een managementtool om de externe omgevingsfactoren in beeld te krijgen. Het model benoemt verschillende factoren die van belang zijn om beleid te kunnen schrijven dat inspeelt op de ontwikkelingen die van toepassing zijn op de organisatie. Dit kunnen ontwikkelingen op zowel macro, meso als micro niveau zijn. Aan de hand van dit model wordt de situatie in Zuidoost Friesland beschreven.

De verschillende onderdelen die dit model bevat zullen intergemeentelijk worden uitgeschreven, daar waar hiaten per gemeente zichtbaar zijn, zullen deze apart worden genoemd. In sommige gevallen worden de gegevens per gemeente uitgeschreven, dit ter verduidelijking of uit praktische overwegingen.

- *Demografische ontwikkelingen*

De totale bevolkingsontwikkeling van 1990 tot 2008 is, als we naar het totale inwonersaantal kijken, voor Ooststellingwerf en Weststellingwerf vrijwel gelijk. Van 1990 tot 2004 is er sprake geweest van groei, waarna zich twee jaar lang een daling heeft voorgedaan van rond de 2 %. Na 2007 is er weer een lichte stijging te zien in het inwonersaantal. Opsterland daarentegen, wijkt van dat beeld af doordat daar de afgelopen jaren een continue stijging te zien is. Het aantal mensen tot 35 jaar is de afgelopen 18 jaar in Zuidoost Friesland afgenomen. De groep 40-45 jaar is vrijwel gelijk gebleven. Het aantal mensen in de leeftijd 45 tot 65 is in Zuidoost Friesland duidelijk toegenomen. Bij alle drie gemeenten is hier een stijging geweest. In de gemeenten Ooststellingwerf en Opsterland is een kleine stijging geweest in de groep ouder dan 65 jaar. In Weststellingwerf is deze groep vrijwel hetzelfde gebleven.

In onderstaande tabellen staan de inwoners aantallen en leeftijdsopbouw per 1 januari 2008 verdeeld naar geslacht.

(tabel 1)

Totaal (per 1 januari 2008)	Aantal inwoners	
Ooststellingwerf	26 390	
Geslacht		
Man	13 189	
Vrouw	13 201	
Leeftijdsgroepen	Man	Vrouw
0-4 jaar	722	677
5-9 jaar	845	818
10-14 jaar	829	821
15-24 jaar	1 540	1 373
25-39 jaar	2 328	2 201
40-64 jaar	4 903	4 841
65-80 jaar	1 604	1 725
80 jaar en ouder	418	745

(tabel 2)

Totaal (per 1 januari 2008)	Aantal inwoners	
Opsterland	29 714	
Geslacht		
Man	14 826	
Vrouw	14 888	
Leeftijdsgroepen	Man	Vrouw
0-4 jaar	891	858
5-9 jaar	1 057	1 020
10-14 jaar	1 051	974
15-24 jaar	1 714	1 504
25-39 jaar	2 594	2 608
40-64 jaar	5 533	5 428
65-80 jaar	1 598	1 767
80 jaar en ouder	388	729

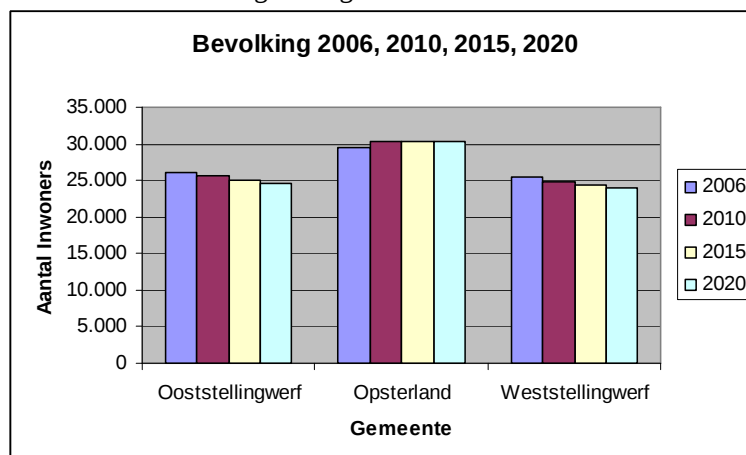
(tabel 3)

Totaal (per 1 januari 2008)	Aantal inwoners	
Weststellingwerf	25 679	
Geslacht		
Man	12 852	
Vrouw	12 827	
Leeftijdsgroepen	Man	Vrouw
0-4 jaar	694	685
5-9 jaar	860	761
10-14 jaar	795	720
15-24 jaar	1 442	1 278
25-39 jaar	2 293	2 117
40-64 jaar	4 731	4 638
65-80 jaar	1 627	1 799
80 jaar en ouder	374	864

Prognoses van het CBS geven een beeld met 2004 als basis. Tot op heden lijken de prognoses van het CBS het aantal inwoners voor deze drie gemeenten te hoog te hebben ingeschat. Op de lange termijn voorziet het CBS dan ook een daling voor Ooststellingwerf en Weststellingwerf. Deze cijfers geven in 2025 duidelijk minder inwoners aan (rond de 2000 minder). Maar deze cijfers lijken al na 4 jaar niet al te betrouwbaar. Voor de gemeente Opsterland geeft het CBS een blijvende stijging in inwonersaantallen terwijl uit onderzoek van Opsterland zelf blijkt dat er na 2020 een daling zal optreden.

Het lijkt dan ook gezien het voorgaande niet voor de hand te liggen de optimistische scenario's van het CBS als basis te nemen. ABF Research laat een gedifferentieerd overzicht zien.

Onderstaande tabel en grafiek geven een overzicht van ABF Research (VROM):

Bevolking 1 januari [personen], 2006, 2010, 2015, 2020 - Gemeenten				
	2006	2010	2015	2020
Ooststellingwerf	26.125	25.576	25.093	24.606
Opsterland	29.565	30.321	30.426	30.273
Weststellingwerf	25.507	24.778	24.401	24.046

Bron:

ABF Research - Primos prognose

Legenda:

Waarde

Prognoses of voorlopige cijfers

Vanuit de prognoses die door het CBS en ABF Research zijn opgesteld ontstaat wel een bevestigend beeld dat reeds aanwezig was. Er treedt vergrijzing op, er is een toename van de groep 65+. Met name de jongeren en de groep tot 65 jaar zal afnemen.

Conclusie Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf

De CBS-prognoses van 2004 geven een positiever beeld dan de huidige situatie. De inwonersaantallen zijn veelal te hoog ingeschat. ABF Research is van recentere datum en geeft een gedifferentieerd beeld.

Een duidelijk landelijk beeld zet ook in Zuidoost Friesland door. Oftewel de vijftigers van nu zijn de zestigers van de toekomst en hier komen beduidend minder vijftigers voor terug. Dit heeft grote gevolgen voor de sport, die het qua bestuurskracht én financiële draagkracht veelal van deze groep moet hebben. De groep 65+ heeft ook een grote financiële draagkracht echter deze groep is momenteel vaak minder actief (in verenigingsverband).

• *Economische ontwikkeling*

Zuidoost Friesland ligt in een gebied waar een beneden gemiddelde SES (Sociaal Economische Status) zichtbaar is in vergelijking met Nederland. Als we dit nogmaals vergelijken met de provincie Friesland, dan scoort Zuidoost Friesland gemiddeld (in 2006 gemeten).

Wanneer we kijken naar huishoudens met een laag inkomen dan scoort Zuidoost Friesland ook gemiddeld. In 2003 was het percentage lage inkomens in Ooststellingwerf 10%, Opsterland 9% en Weststellingwerf 10%. Het gemiddelde in Nederland ligt op 9,4%. Het gemiddelde inkomen in Zuidoost Friesland ligt gelijk aan de rest van de provincie, namelijk rond de € 11.000,- per inwoner (in 2003 gemeten).

(bron: www.rivm.nl)

Echter lijkt deze situatie de toekomst minder te worden. Zoals bij de demografische ontwikkelingen al naar voren kwam, wordt de groep tot 65 jaar aanzienlijk kleiner. Dit kan gevolgen hebben voor het bestedingspatroon in Zuidoost Friesland, wat tevens haar uitwerking heeft op de sport.

In Zuidoost Friesland is in de afgelopen 2 jaar een opvallende daling te zien ten aanzien van de werkloosheid. Dit duidt op succesvol gemeentelijk beleid dat is opgesteld om de werkloosheid te verminderen. Als werkloosheid afneemt, neemt het besteedbaar inkomen toe. De 65+ hebben meer vrije tijd, dus het is mogelijk dat de bestedingen van deze groep in de vrijetijdssector (w.o. sport) juist zullen toenemen.

- **Sociaal-cultureel/maatschappelijke ontwikkelingen**

Internationaal

Dit is met name terug te vinden in de multiculturele samenleving die steeds meer haar plaats lijkt te vinden in Nederland. Ook de verschillende takken van sport uit het buitenland zijn steeds meer aanwezig. Zo hebben verschillende 'buitenlandse' sporten hun plek gevonden (basketbal, softbal, streetsport etc.).

Ook vluchtelingen nemen sporten uit hun eigen regio mee naar onze gemeenten.

Nationaal

In de Nederlandse samenleving doen zich tal van sociaal-culturele veranderingen voor die ook haar uitwerking hebben op Zuidoost Friesland.

Individualisering: Zelf keuzes maken in tijdsbesteding en eigen baas kunnen zijn spelen hier een grote rol. Men wil zelf bepalen wanneer, waar en hoelang er gesport/bewogen wordt. Dit heeft de laatste jaren zijn uitwerking gehad op de verenigingen. Veel mensen zijn overgestapt van de sportvereniging naar de commerciële fitness. Een trend binnen deze trend is het verlangen naar het club/verenigingsgevoel. Men wil nog steeds eigen baas zijn en de eigen tijd bepalen en is tegelijkertijd weer op zoek naar het 'oude' verenigingsgevoel. De fitness speelt hier op in door zich steeds meer te profileren met een clubkaart, barretjes in de fitness zaal en vaste groepslessen. Ook de wellness is de laatste vijftien jaar enorm gegroeid en neemt een steeds belangrijkere plaats in het welbevinden van het individu.

Ruimte en mogelijkheid tot individuele sportbeoefening zijn ruim voor handen in Zuidoost Friesland. Hier is een duidelijk voorsprong te constateren ten opzichte van meer stedelijke omgevingen.

Versporting van de samenleving: de plaats die sport inneemt in onze samenleving is veranderd. Sport is leverancier geworden van helden, mode, plezier en ervaringen. Sport is onderdeel geworden van onze lifestyle en identiteit.

Ontsporting van de sport: het leveren van een topprestatie en het hiervoor trainen heeft een minder prominente plaats ingenomen. Niet de prijs, maar het lichamelijk welbevinden en de fun staan voorop. Meer en meer lijkt de sport zich te ontwikkelen in de richting van ontspanning: het ervaren van de fysieke sensatie die samenhangt met het verkennen en verleggen van eigen lichamelijke condities.

Vermaatschappelijking van de sport: sport wordt als het ware de samenleving ingetrokken. Aan sport wordt in toenemende mate maatschappelijke betekenis toegekend. Er wordt steeds meer gesproken van de instrumentele waarde van sport. Hiermee wordt bedoeld op verschillende maatschappelijke aspecten als sociale integratie en gezondheid.

(bron: gemeentegids Ooststellingwerf. SMO "Nederland, ondernemend sportland")

Vrijwilligersproblematiek: vrijwilligers zijn steeds minder 'in' voor een bestuursfunctie of andere vrijwilligersfunctie voor een vaste termijn van bv. 4 jaar. Er zijn niet minder vrijwilligers dan voorheen, maar hun inzetbaarheid is aan periodes gebonden (jongeren vaak een kortere perioden en 65+-ers vooral in de wintermaanden).

Zuidoost Friesland

In Zuidoost Friesland is een gevarieerd aanbod van verenigingen en organisaties. Er zijn meerdere sport, dans-, muziek-, toneel- en zangverenigingen. In verschillende dorpen zijn stichtingen voor sociaal-cultureel werk, culturele commissies en oudejaarsploegen actief om een invulling aan het dorpsleven te geven.

Een opvallende ontwikkeling op sportgebied die naar voren komt in Zuidoost Friesland is de groei die damesvoetbal doormaakt. Bij verschillende verenigingen melden zich steeds meer dames en meisjes aan om te gaan voetballen. Dit heeft met name consequenties voor het accommodatiebeleid (kleed- en wasaccommodaties).

Ook de ontwikkelingen ten aanzien van de Brede School mag hier niet ontbreken. Zuidoost Friesland beschikt inmiddels over een aantal brede scholen. Dit functioneert naar ieders tevredenheid. Uitbreiding van het aantal brede scholen is dan ook gemeentelijk beleid in Zuidoost Friesland.

• **Technologische ontwikkelingen**

Technologische ontwikkelingen maken het mogelijk kunstgrasvelden intensiever te kunnen gebruiken. Kunstgrasvelden zorgen er voor dat er minder grondoppervlakte nodig is. Dit kan een oplossing zijn voor eventuele ruimteproblemen. Daarnaast zijn de velden geschikt voor meerdere partijen dan alleen voor sportverenigingen. In Zuidoost Friesland zijn inmiddels een aantal kunstgrasvelden aanwezig. Verschillende verenigingen geven bij de gemeenten aan dat ook zij belang hebben bij een kunstgrasveld. Niet aan ieder verzoek kan gehoor worden gegeven. Feit is wel dat dit een zeer interessante ontwikkeling is.

Technologische ontwikkelingen zorgen er ook voor dat besparingen in de exploitatie van bijvoorbeeld zwembaden gerealiseerd worden. Toepassingen van afdekdekens, zuinigere ketels, zonnecollectoren, zoutelektrolyse etc. zijn hier voorbeelden van.

• **Ecologische ontwikkelingen**

In Zuidoost Friesland bevinden zich zeer omvangrijke natuurgebieden. Een groot deel hiervan wordt onderhouden door Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en it Fryske Gea. Deze gebieden worden zoveel mogelijk in stand gehouden zodat de leefbaarheid en aantrekkelijkheid als woon- en recreatiegebied van Zuidoost Friesland gewaarborgd blijft.

De uitgestrektheid van Zuidoost Friesland leent zich uitstekend voor het individueel, dan wel in (beperkt) groepsverband beoefenen van bepaalde buitensporten langs de openbare wegen. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan loopsporten, fietsen, mountainbiken, skeeleren en ruitersport. Veilige routes zijn hiervoor van belang. Zuidoost Friesland beschikt in zijn algemeenheid over een relatief goed ontwikkeld recreatief fietspadennet. De natuur in Zuidoost Friesland leent zich voor meer dan alleen recreatieve sporten. De mogelijkheid tot outdoor sporten is uitstekend te noemen.

• **Politieke ontwikkelingen**

De ontwikkelingen op landelijk niveau van de Rijksoverheid, de sportnota van VWS (NASB – Nationaal Actieplan Sport en Bewegen-, Combinatie functies), de WMO, VROM en LNV (speelplekken ed.) worden verwerkt in de uiteindelijke nota.

De algemene lijn die uit de drie coalitieakkoorden van de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf naar voren komt is hieronder puntsgewijs weergegeven.

1. Eigen verantwoordelijkheid burger;
2. Deelname jongeren aan sportverenigingen en sportactiviteiten vergroten;
3. Aandacht voor de kwetsbare inwoners;
4. Ruimte voor particulier initiatief;
5. Verbeteren van de gezondheid van jeugd;
6. Passend voorzieningsniveau voor sport, recreatie, cultuur en toerisme.

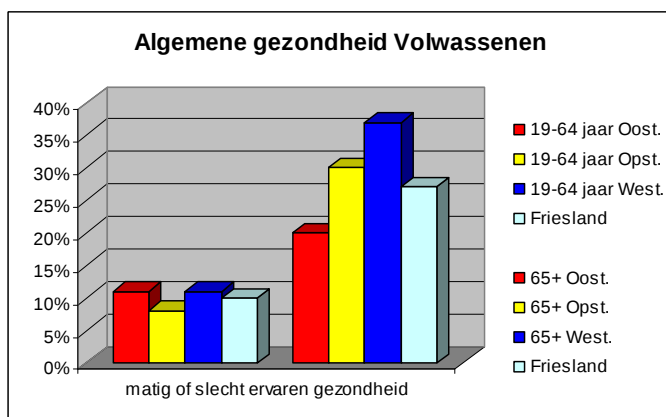
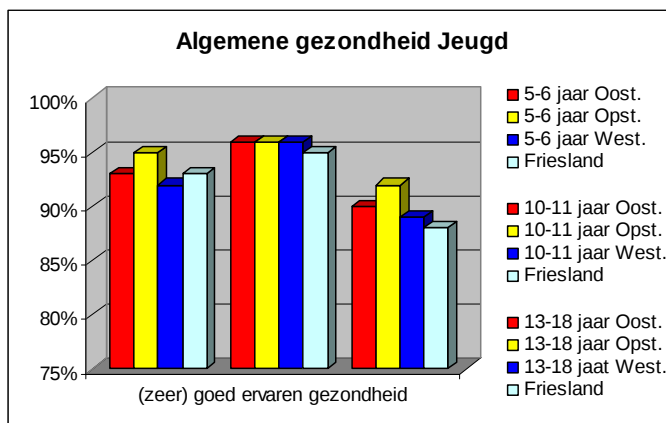
6.2.8 GRAS

GRAS is een aanvulling op het DESTEP-model. Dit model komt voort uit de beleidswijzer die het NISB heeft opgesteld voor gemeenten om sportbeleid te schrijven. GRAS bevat onderdelen die specifiek zijn bedoeld om sport en beweegbeleid te ontwikkelen en brengt in kaart wat de huidige situatie is en wat de ontwikkelingen zijn ten aanzien van een viertal factoren die van belang zijn.

- **Gezondheidsontwikkelingen**

Algemene gezondheid

In onderstaande grafieken, die zijn gebaseerd op gegevens van de GGD, blijkt dat de gemeenten uit Zuidoost Friesland gemiddeld scoren ten opzichte van het gemiddelde in Friesland. Wat opvalt is het verschil tussen Ooststellingwerf en Weststellingwerf in de groep 65+ als er gevraagd wordt naar de eigen ervaren gezondheid. In Ooststellingwerf zijn de mensen van 65+ beter te spreken over de eigen gezondheid dan dezelfde groep mensen in Weststellingwerf. Dit is opmerkelijk doordat de gemeenten vergelijkbaar zijn en aan elkaar grenzen. Daarnaast zijn de uitkomsten in de andere leeftijdscategorieën vrijwel gelijk. Opsterland zit net boven het gemiddelde in Friesland.

(bron: GGD, Gemeentelijk gezondheidsbeleid Bouwsteen 2 2007.)

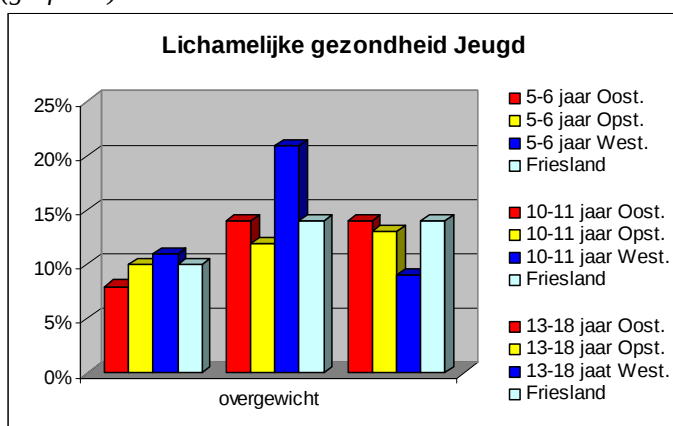
Overgewicht

Op het gebied van overgewicht is de groep 10-11 jarigen in de gemeente Weststellingwerf een zorgwekkende groep. Deze groep steekt ver boven de vergelijkbare groep in de andere twee gemeenten uit en het gemiddelde in Friesland. Bij de volwassenen is een ander beeld te zien. In de groep 19-64 jaar steekt Ooststellingwerf er negatief bovenuit en scoort ver boven het gemiddelde in Friesland. Een opvallend positief gegeven in deze leeftijdscategorie is de score van Opsterland.

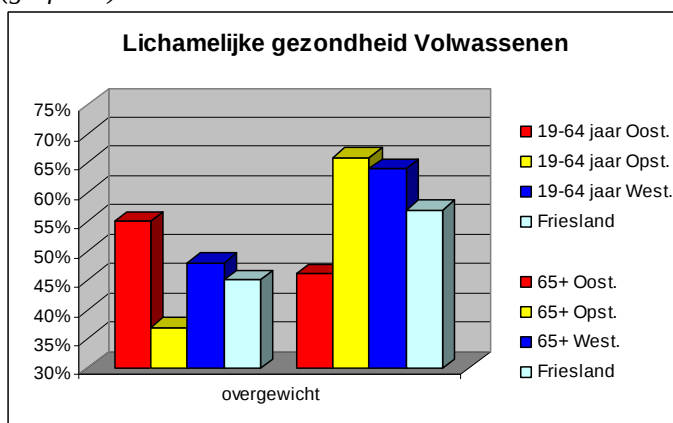
Deze laat een zeer positief beeld zien in vergelijking met de uitkomsten van de andere twee gemeenten en het gemiddelde in Friesland.

In Zuidoost Friesland zijn opvallende verschillen te zien tussen de leeftijdsgroepen 19-64 en 65+. Het percentage mensen met overgewicht in zowel Ooststellingwerf als Weststellingwerf wordt lager naarmate de leeftijd toeneemt. Dit is anders dan in Opsterland waar dit percentage sterk toeneemt. Deze ontwikkeling is door heel Friesland te zien. Opsterland maakt dit gemiddelde echter nog in sterkere mate mee dan het gemiddelde beeld van Friesland laat zien.

(grafiek 3)

(grafiek 4)

(bron: GGD, Gemeentelijk gezondheidsbeleid Bouwsteen 2 2007.)

6.2.9 Conclusie

Over het algemeen zijn de inwoners van Zuidoost Friesland, in vergelijking met het gemiddelde in Friesland, redelijk tot goed te spreken over de eigen gezondheid. Met uitzondering van de groep 65+ in Weststellingwerf. Met name bij deze groep is nog veel winst te boeken.

De grafiek over de lichamelijke gezondheid laat een iets gevarieerder beeld zien. Opvallend is de groep 10-11 jarigen in de gemeente Weststellingwerf die ver boven het gemiddelde percentage overgewicht zit. Er liggen mogelijkheden om dit probleem aan te pakken middels projecten in het kader van de breedtesport en sportstimulering.

De groep 19-64 jarigen scoort in de gemeente Opsterland opvallend goed ten opzichte van zowel de andere gemeenten als het gemiddelde in Friesland.

Duidelijk wordt wel dat er overgewicht aanwezig is in Zuidoost Friesland. Dit probleem kan en moet integraal aangepakt worden, om een zo fit en vitaal mogelijke bevolking te krijgen. Dit wordt meegenomen in het sport en beweegbeleid en ook in het gemeentelijk gezondheidsbeleid en jeugdbeleid.

- **Ruimtelijke ontwikkelingen**

De gemeenten in Zuidoost Friesland beschikken over diverse mogelijkheden voor een actief leven. Er zijn diverse accommodaties aanwezig die zich lenen voor sportieve activiteiten. Deze zijn verdeeld over vrijwel alle dorpskernen die aanwezig zijn in de drie gemeenten. Naast de aanwezige sportaccommodaties, zijn er ook diverse speel- en trapveldjes waar gespeeld, gesport en bewogen kan worden. Ook lopen er door de drie gemeenten veel fiets en wandel paden waarvan veelvuldig gebruik gemaakt wordt.

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn; De intensivering van samenwerking tussen sportverenigingen zowel op dorpsniveau als samenwerking tussen meerdere dorpen. Deze samenwerking heeft met name betrekking op jeugdsport en mogelijke aanleg van kunstgrasvelden.

Voor Ooststellingwerf zijn er twee ruimtelijke ontwikkelingen zichtbaar; Dit is de toeristische en recreatie ontwikkeling van Appelscha (de drie A's). Deze A's staan voor, Actief, Avontuurlijk en Aangenaam. De drie A's zijn onder andere gericht op de uitbreiding van outdoor activiteiten met een tweeledig doel. Zowel de sport en beweegstimulering als stimulering van toerisme en recreatie. Daarnaast de ontwikkeling dat grotere omni sportverenigingen in de grotere gemeentelijke kernen zich dermate ontwikkelen en profileren dat plannen ontstaan voor de bouw van eigen multifunctionele accommodaties die zij in eigen beheer en exploitatie willen nemen.

- **Sport Aanbod ontwikkelingen**

Veel sporten zijn aanwezig in Zuidoost Friesland, van traditionele sporten zoals voetbal, korfbal, volleybal en tennis tot verschillende vormen van verdedigingssport en fitnesssport. In Zuidoost Friesland groeit de commerciële sportsector aanzienlijk. Ook op het gebied van sport evenementen vinden er in Zuidoost Friesland diverse activiteiten plaats. Te denken valt aan skeeler-, wiel- en paardensport evenementen. Het voert te ver om in het kader van deze nota alle sportactiviteiten op te sommen. Zuidoost Friesland leent zich prima voor sportevenementen gezien de infrastructuur en omgeving. Dit zullen vooral evenementen op breedtesportniveau zijn gelet op het feit dat er weinig topsportvoorzieningen zijn.

Een actuele ontwikkeling in de huidige maatschappij is dat er steeds minder vrijwilligers voor kaderfuncties te krijgen zijn. Dit kan grote gevolgen hebben voor het brede aanbod voor sport- en beweegmogelijkheden.

- **Sportbeoefening ontwikkelingen**

In Zuidoost Friesland heeft de verenigingssport halverwege de jaren negentig, overeenkomstig de landelijke ontwikkeling, te maken gekregen met een ledenterugval. De meeste typische zaalsportverenigingen (volleybal, korfbal, zaalvoetbal, handbal, gymnastiek etc.) beoefenen hun sport nog steeds. Maar de grootte van de verenigingen zijn qua ledental kleiner dan zo'n 10 jaar geleden. Dit beeld is ook terug te vinden in het gebruik van met name de sporthallen.

Zoals in onderstaande tabel te zien is, wordt er in Zuidoost Friesland veel waarde gehecht aan sport en bewegen. Vrijwel iedereen in de leeftijd 13 tot 18 jaar doet op wat voor manier dan ook aan sport.

(tabel 4)

Jongeren (13-18 jaar) SPORT Fryslân 2008	Zuidoost Friesland	Friesland
Doet aan sport	95 %	92 %
Lid van een sportvereniging	82 %	79 %
Voldoet aan beweegnorm (NNGB) 12-17 jaar	Zomer: 30 % Winter: 18 %	Zomer: 28 % Winter: 17 %

(bron: SPORT Fryslân, 2008)

Ondanks het hoge percentage dat bij de jeugd aan sport doet is er wel sprake van overgewicht. Een verklaring hiervoor kan liggen in het lage percentage dat voldoet aan de beweeg norm. De NNGB (Nederlandse Norm Gezond Bewegen) is voor de jeugd gesteld op 60 minuten per dag matig intensief bewegen. Veel van de jeugd doet dan wel aan sport (95%), maar slechts 30% haalt in de zomer maanden de norm en in de winter is dit zelfs gedaald tot 18%.

De volwassenen tot 65 jaar in Zuidoost Friesland zijn iets minder actief dan de gemiddelde inwoner van Friesland zoals in onderstaande tabel zichtbaar is.

(tabel 5)

Volwassenen (19-65 jaar)	Ooststellingwerf	Opsterland	Weststellingwerf	Friesland
Voldoet aan beweegnorm 19-65 jaar	59 %	54 %	62 %	63 %

(tabel 6)

Volwassenen (65 +)	Ooststellingwerf	Opsterland	Weststellingwerf	Friesland
Voldoet aan beweegnorm 65 +	71 %	65 %	54 %	65 %

(bron: Bouwsteen 2, Gemeentelijk gezondheidsbeleid 2007)

Conclusie

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat de jeugd te weinig beweegt. Een speerpunt voor de sport en beweegnota zal onder andere zijn het vergroten van het aandeel jongeren dat voldoet aan de Nederlandse norm gezond bewegen. Een deel van de jeugd heeft overgewicht. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Twee oorzaken waar via gemeentelijk beleid aandacht aan besteed kan worden zijn sportstimulering en gezonde leefstijl. Deze laatste komt in het gezondheidsbeleid aanbod. Bij de groep 65+ is ook nog een slag te slaan als het gaat om het verbeteren van de gezondheid. Ook voor deze groep is een koppeling te maken tussen sport en beweegbeleid, ouderenbeleid en gezondheidsbeleid.

6.3 SWOT-analyse

Nadat de DESTEP en GRAS zijn ingevuld gaan we door naar de SWOT-analyse. SWOT zet op een overzichtelijke manier de sterke (Strength) en zwakke (Weakness) punten tegenover elkaar evenals de kansen (Opportunities) en bedreigingen (Threats). Deze zullen verwerkt worden in de Sportnota in samenhang met de (bestaande) gezondheidsnota, het WMO-beleidsplan, het Ouderenbeleid en het Jeugdbeleid.

Sterke punten (intern)

- *Zuidoost Friesland heeft een divers aanbod van sport en beweeg voorzieningen. De burgers van Zuidoost Friesland vragen steeds meer van sport aanbieders en willen een gevarieerder aanbod. Zuidoost Friesland voldoet steeds meer en meer aan deze wens. Naast de Traditionele sporten zoals voetbal, korfbal en tennis, zijn ook sport en beweegvoorzieningen van deze huidige tijd aanwezig. Te denken valt hier aan fitness en outdoor.*
- *Bijna ieder dorp heeft de beschikking over één of meerdere sportvelden, sport/beweegzalen en een buitensportaccommodatie. Dit zorgt er voor dat de drempel om te gaan sporten laag is, omdat de mogelijkheden om aan enige vorm van sport te doen aanwezig zijn.*
- *Veel mogelijkheden tot bewegen. Mogelijkheden om zowel georganiseerd als ongeorganiseerd aan lichaamsbeweging te doen zijn aanwezig. Dit sluit aan bij de gedachte om sport en bewegen zo laagdrempelig mogelijk te houden.*

Zwakke punten (intern):

- *Als gevolg van groot aantal dorpen versnippering van voorzieningen.*
- *Afname van vrijwilligers (kaderfuncties) ten gevolge van toename van het aanbod van het aantal sporten verdeeld over de verschillende dorpen (Tip: opzetten vrijwilligersbeleid).*

Kansen (extern):

- *Creëren van bovengemiddelde breedtesport voorzieningen, oftewel zorgdragen voor een behoorlijk niveau, beschik- en bereikbaarheid van breedtesportvoorzieningen. Diverse randvoorwaarden zijn reeds aanwezig binnen Zuidoost Friesland. Op basis van opgedane ervaringen en contacten met Sport Fryslân en NISB kan de kwaliteit positief ontwikkeld worden.*
- *Omliggende (top)sportgemeenten met goede sportvoorzieningen. Zuidoost Friesland kan mogelijkwijs van deze voorzieningen gebruik maken. Dit kan ten goede komen van de kwaliteit van de sport en beweegstimulering.*
- *Gemeente promotie door middel van (sub)topsporters uit eigen gemeente in te zetten voor breedtesport. Topsporters fungeren vaak als rolmodel voor kinderen. Deze topsporters uit de eigen regio kunnen voor een positief karakter zorgen van de stimulering om te gaan sporten en bewegen, hierdoor komt ook de gemeente in een positief daglicht.*
- *Gemeente promotie door middel van (sub)topsporters uit de eigen gemeente in te zetten voor promotionele activiteiten.*

- *Huidig contact met kennisorganisaties intensiveren.*
Veel kennis is beschikbaar bij gespecialiseerde organisaties waarmee ten tijde van deze nota is samengewerkt. Deze kennis kan er toe leiden dat de kwaliteit van zowel beleidsmatige als operationele werkzaamheden van een hoog niveau zal zijn.
- *Voortzetten van breedtesportstimulering door middel van het NASB.*
Breedtesportstimulering heeft een goede uitwerking gehad op de inwoners van Zuidoost Friesland. Deze impulsen lopen in 2009 en 2010 af. Gezien de goede ervaringen en de nieuwe impuls van het NISB (NASB) is voortzetting een logisch vervolg.
- *Inzetten op Combinatiefuncties ter bevordering van sport en bewegen onder de jeugd.*
Combifunctie biedt mogelijkheden bij de ontwikkeling van de jeugd op meerdere terreinen dan sport alleen.

Bedreigingen (extern):

- *Grotere economisch aantrekkelijke gemeenten in directe omgeving ten aanzien van sponsoring etc.*
Hierdoor kan het lastig worden voor verenigingen om voldoende sponsors aan de vereniging te koppelen. Daardoor minder inkomsten.
- *Dreigend tekort aan kader (vrijwilligers) sportverenigingen.*
Hierdoor komt bestaansrecht van de vereniging in gevaar wat negatief is voor de breedtesport.